



Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

5. april 2016*

»Præjudiciel forelæggelse — politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager — rammeafgørelse 2002/584/RIA — den europæiske arrestordre — grunde til at afslå fuldbyrdelse — Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder — artikel 4 — forbud mod umenneskelig eller nedværdigende behandling — forholdene under frihedsberøvelse i den udstedende medlemsstat«

I de forenede sager C-404/15 og C-659/15 PPU,

angående anmodninger om præjudiciel forelæggelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale appeldomstol i Bremen, Tyskland) ved afgørelser af 23. juli og 8. december 2015, indgået til Domstolen henholdsvis den 24. juli og den 9. december 2015, i sagerne om fuldbyrdelse af europæiske arrestordrer udstedt mod

Pál Aranyosi (sag C-404/15)

Robert Căldăraru (sag C-659/15 PPU),

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, A. Tizzano, afdelingsformændene L. Bay Larsen, T. von Danwitz og D. Šváby samt dommerne A. Rosas, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, M. Safjan (refererende dommer), M. Berger, A. Prechal, E. Jarašiūnas, M. Vilaras og E. Regan,

generaladvokat: Y. Bot

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 15. februar 2016,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Pál Aranyosi ved Rechtsanwältin R. Chekerov
- Robert Căldăraru ved Rechtsanwalt J. van Lengerich
- Generalstaatsanwaltschaft Bremen ved Oberstaatsanwalt M. Glasbrenner
- den tyske regering ved T. Henze, M. Hellmann og J. Kemper, som befuldmægtigede

* Processprog: tysk.

- den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vlácil, som befuldmægtigede
 - Irland ved E. Creedon, L. Williams, G. Mullan og A. Joyce, som befuldmægtigede
 - den spanske regering ved M. A. Sampol Pucurull, som befuldmægtiget
 - den franske regering ved F.-X. Bréchet, D. Colas og G. de Bergues, som befuldmægtigede
 - den litauiske regering ved D. Kriauciūnas og J. Nasutavičienė, som befuldmægtigede
 - den ungarske regering ved M. Fehér, G. Koós og M. Bóra, som befuldmægtigede
 - den nederlandske regering ved M. Bulterman og J. Langer, som befuldmægtigede
 - den østrigske regering ved G. Eberhard, som befuldmægtiget
 - den rumænske regering ved R. Radu og M. Bejenar, som befuldmægtigede
 - Det Forenede Kongeriges regering ved V. Kaye, som befuldmægtiget, bistået af barrister J. Holmes
 - Europa-Kommissionen ved W. Bogensberger og R. Troosters, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 3. marts 2016, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1, stk. 3, artikel 5 og artikel 6, stk. 1, i Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne (EUT L 190, s. 1), som ændret ved Rådets rammeafgørelse 2009/299/RIA af 26. februar 2009 (EUT L 81, s. 24, herefter »rammeafgørelsen«).
- 2 Anmodningerne er blevet fremsat i forbindelse med fuldbyrdelsen i Tyskland af to europæiske arrestordrer, der blev udstedt henholdsvis den 4. november og den 31. december 2014 af undersøgelsesdommeren ved Miskolci járásbírószág (distriktsretten i Miskolc, Ungarn) mod Pál Aranyosi samt af en europæisk arrestordre, der blev udstedt den 29. oktober 2015 af Judecătoria Făgăraş (ret i første instans i Fagaras, Rumænien) mod Robert Căldăraru.

Retsforskrifter

EMRK

- 3 Under overskriften »Forbud mod tortur« bestemmer artikel 3 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«):

»Ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller vanærende behandling eller straf.«

- 4 EMRK's artikel 15 med overskriften »Fravigelse af forpligtelser under offentlige faretilstande« fastsætter:

»1. Under krig eller anden offentlig faretilstand, der truer nationens eksistens, kan enhver af de høje kontraherende parter i det omfang, det er strengt påkrævet af situationen, træffe forholdsregler, der gør indgreb i dens forpligtelser ifølge denne konvention, forudsat, at sådanne forholdsregler ikke er uforenelige med dens andre forpligtelser ifølge folkeretten.

2. Der kan ikke med hjemmel i denne bestemmelse gøres afvigelse fra [...] [artikel] 3 [...]

[...]«

- 5 EMRK's artikel 46 med overskriften »Dommes bindende kraft og fuldbyrdelse« fastsætter i stk. 2:

»[Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols] endelige dom oversendes til Ministerkomitéen, der skal overvåge dommens fuldbyrdelse.«

EU-retten

Chartret

- 6 Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) bestemmer i artikel 1, der har overskriften »Den menneskelige værdighed«:

»Den menneskelige værdighed er ukrænkelig. Den skal respekteres og beskyttes.«

- 7 Chartrets artikel 4 med overskriften »Forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf« fastsætter:

»Ingen må underkastes tortur, ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.«

- 8 Forklaringerne til chartret om grundlæggende rettigheder (EUT 2007, C 303, s. 17, herefter »forklaringerne til chartret«) præciserer, at »[d]en ret, der fastlægges i [chartrets] artikel 4, svarer til den ret, der er sikret igennem artikel 3 i EM[R]K, hvis affattelse er identisk [...]. I henhold til chartrets artikel 52, stk. 3, har den samme betydning og omfang som denne artikel«.

- 9 Chartrets artikel 6 med overskriften »Ret til frihed og sikkerhed« fastsætter:

»Enhver har ret til frihed og personlig sikkerhed.«

- 10 Chartrets artikel 48 med overskriften »Uskyldsformodning og ret til et forsvar« fastsætter i stk. 1:

»Enhver, der anklages for en lovovertrædelse, skal anses for uskyldig, indtil hans eller hendes skyld er bevist i overensstemmelse med loven.«

- 11 Chartrets artikel 51 med overskriften »Anvendelsesområde« bestemmer i stk. 1:

»Bestemmelserne i dette charter er rettet til Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer under iagttagelse af nærhedsprincippet samt til medlemsstaterne, dog kun når de gennemfører EU-retten. [...]«

- 12 Chartrets artikel 52 med overskriften »Rækkevidde og fortolkning af rettigheder og principper« bestemmer i stk. 1:

»Enhver begrænsning i udøvelsen af de rettigheder og friheder, der anerkendes ved dette charter, skal være fastlagt i lovgivningen og skal respektere disse rettigheders og friheders væsentligste indhold. Under iagttagelse af proportionalitetsprincippet kan der kun indføres begrænsninger, såfremt disse er nødvendige og faktisk svarer til mål af almen interesse, der er anerkendt af Unionen, eller et behov for beskyttelse af andres rettigheder og friheder.«

Rammeafgørelsen

- 13 Femte til ottende, tiende og tolvte betragtning til rammeafgørelsen har følgende ordlyd:

»(5) [...] indførelsen af en ny forenklet ordning for overgivelse af dømte eller mistænkte personer med henblik på straffuldbyrdelse eller retsforfølgning [vil] gøre det muligt at mindske den kompleksitet og den risiko for forsinkelser, der er en følge af de nuværende udleveringsprocedurer. [...]

(6) Den europæiske arrestordre, som denne rammeafgørelse omhandler, er den første udmøntning på det strafferetlige område af princippet om gensidig anerkendelse, som Det Europæiske Råd har udråbt til en »hjørnesten« i det retlige samarbejde.

(7) Da målet at erstatte det multilaterale udleveringssystem, der bygger på den europæiske udleveringskonvention af 13. december 1957, ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne, hvis de handler enkeltvis, og derfor bedre kan gennemføres på EU-plan, kan Rådet træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. artikel 2 [EU] og artikel 5 [EF]. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. sidstnævnte artikel, er denne rammeafgørelse ikke mere vidtgående end, hvad der er nødvendigt for at nå disse mål.

(8) Afgørelser om fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre skal underkastes tilstrækkelig kontrol, hvilket betyder, at en judicial myndighed i den medlemsstat, hvor den eftersøgte er blevet anholdt, skal træffe afgørelse om den pågældendes overgivelse.

[...]

(10) Ordningen med den europæiske arrestordre er baseret på en høj grad af tillid mellem medlemsstaterne. Anvendelsen af den kan kun suspenderes i tilfælde af, at en medlemsstat groft og vedvarende overtræder de principper, der er fastlagt i artikel 6, stk. 1, [EU, nu efter ændring artikel 2 TEU], hvilket skal fastslås af Rådet i henhold til [...] artikel 7, stk. 1, [EU, nu efter ændring artikel 7, stk. 2, TEU] med de følger, der er fastsat i stk. 2 i samme artikel.

[...]

(12) Denne rammeafgørelse respekterer de grundlæggende rettigheder og principper, som er anerkendt i artikel 6 [EU], og som afspejles i [chartret], navnlig kapitel VI. Intet i denne rammeafgørelse kan fortolkes som et forbud mod at nægte at overgive en person, der er omfattet af en europæisk arrestordre, hvis der er objektive grunde til at formode, at den europæiske arrestordre er udstedt med det formål at retsforfølge eller straffe en person på grund af den pågældendes køn, race, religion, etniske baggrund, nationalitet, sprog, politiske overbevisning eller seksuelle orientering, eller at den pågældendes situation kan blive skadet af en af disse grunde.

[...]«

- 14 Rammeafgørelsens artikel 1 med overskriften »Definition af og pligten til at fuldbyrde en europæisk arrestordre« fastsætter:

»1. Den europæiske arrestordre er en retsafgørelse truffet af en medlemsstat med det formål, at en anden medlemsstat anholder og overgiver en eftersøgt person med henblik på strafforfølgning eller fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning.

2. Medlemsstaterne fuldbyrder enhver europæisk arrestordre på grundlag af princippet om gensidig anerkendelse og i overensstemmelse med bestemmelserne i denne rammeafgørelse.

3. Denne rammeafgørelse indebærer ikke nogen ændring af pligten til at respektere de grundlæggende rettigheder og grundlæggende retsprincipper, således som de er defineret i artikel 6 [EU].«

- 15 Rammeafgørelsens artikel 3, 4 og 4a fastsætter de obligatoriske og fakultative grunde til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre.

- 16 Rammeafgørelsens artikel 5 med overskriften »Garantier, som den udstedende medlemsstat skal give i særlige tilfælde«, bestemmer:

»Den fuldbyrdende medlemsstats lovgivning kan indeholde bestemmelser om, at dens fuldbyrdende judicielle myndighed kun må fuldbyrde en europæisk arrestordre på følgende betingelser:

[...]

2) [H]vis den lovovertrædelse, der ligger til grund for udstedelsen af den europæiske arrestordre, kan straffes med livsvarig fængselsstraf eller med en anden livsvarig frihedsberøvende foranstaltning, kan fuldbyrdelsen af denne arrestordre gøres betinget af, at den udstedende medlemsstat i sin lovgivning har bestemmelser om, at den idømte straf – enten på anmodning eller senest efter 20 år – kan tages op til fornyet prøvelse, eller om anvendelse af lempeligere foranstaltninger, som den pågældende er berettiget til i henhold til den udstedende medlemsstats lovgivning og praksis, med det formål ikke at fuldbyrde en sådan straf eller anden frihedsberøvende foranstaltning.

3) [H]vis en europæisk arrestordre er udstedt med henblik på retsforfølgning, og den person, der er omfattet af arrestordren, er statsborger i eller bosat i den fuldbyrdende medlemsstat, kan overgivelsen gøres betinget af, at den pågældende, efter at være blevet hørt, overføres til den fuldbyrdende medlemsstat for der at afsone den straf eller den anden frihedsberøvende foranstaltning, han er blevet idømt i den udstedende medlemsstat.«

- 17 Rammeafgørelsens artikel 6 med overskriften »Fastlæggelse af kompetente judicielle myndigheder« er affattet således:

»1. Den udstedende judicielle myndighed er den judicielle myndighed i den udstedende medlemsstat, der i henhold til denne medlemsstats lovgivning er kompetent til at udstede en europæisk arrestordre.

2. Den fuldbyrdende judicielle myndighed er den judicielle myndighed i den fuldbyrdende medlemsstat, der i henhold til denne medlemsstats lovgivning er kompetent til at fuldbyrde en europæisk arrestordre.

3. Hver medlemsstat underretter Generalsekretariatet for Rådet om, hvilken judicial myndighed der er kompetent efter dens nationale lovgivning.«

18 Rammeafgørelsens artikel 7 med overskriften »Anvendelse af den centrale myndighed« har følgende ordlyd:

»1. Hver medlemsstat kan udpege en central myndighed eller, hvis det er foreskrevet i dens retssystem, flere centrale myndigheder til at bistå de kompetente judicielle myndigheder.

2. En medlemsstat kan, hvis det bliver nødvendigt på grund af dens retssystem, overdrage den administrative fremsendelse og modtagelse af europæiske arrestordrer samt al anden officiel korrespondance i den forbindelse til sin eller sine centrale myndigheder.

Medlemsstater, der ønsker at gøre brug af mulighederne i denne artikel, meddeler Generalsekretariatet for Rådet oplysninger om den eller de pågældende centrale myndigheder. Disse angivelser forpligter alle myndigheder i den udstedende medlemsstat.«

19 Rammeafgørelsens artikel 12 med overskriften »Varetægtsfængsling af en person« lyder:

»Når en person anholdes på grundlag af en europæisk arrestordre, skal den fuldbyrdende judicielle myndighed afgøre, om den pågældende skal forblive varetægtsfængslet i overensstemmelse med den fuldbyrdende medlemsstats nationale lovgivning. Den pågældende kan på et hvilket som helst tidspunkt løslades midlertidigt i overensstemmelse med den fuldbyrdende medlemsstats nationale lovgivning, under forudsætning af at denne medlemsstats kompetente myndighed træffer enhver foranstaltning, den måtte finde nødvendig, for at undgå, at den pågældende flygter.«

20 Rammeafgørelsens artikel 15 med overskriften »Afgørelse om overgivelse« fastsætter:

»1. Den fuldbyrdende judicielle myndighed træffer afgørelse om overgivelse af den pågældende inden for de frister og på de betingelser, der er fastsat i denne rammeafgørelse.

2. Hvis den fuldbyrdende judicielle myndighed finder, at de oplysninger, den udstedende medlemsstat har fremsendt, ikke er tilstrækkelige til, at den kan træffe afgørelse om overgivelsen, anmoder den om straks at få de nødvendige supplerende oplysninger, navnlig i forbindelse med artikel 3-5 og 8, og kan fastsætte en tidsfrist for fremsendelsen af disse oplysninger under hensyn til nødvendigheden af at overholde fristerne i artikel 17.

3. Den udstedende judicielle myndighed kan til enhver tid fremsende supplerende nyttige oplysninger til den fuldbyrdende judicielle myndighed.«

21 Rammeafgørelsens artikel 17 med overskriften »Frister og procedurer i forbindelse med afgørelsen om fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre« bestemmer:

»1. En europæisk arrestordre behandles og fuldbyrdes som hastesag.

2. I de tilfælde, hvor den eftersøgte giver sit samtykke til overgivelse, bør der træffes endelig afgørelse om fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre senest ti dage efter, at dette samtykke er givet.

3. I andre tilfælde bør der træffes endelig afgørelse om fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre senest 60 dage efter anholdelsen af den eftersøgte.

4. I konkrete tilfælde, hvor den europæiske arrestordre ikke kan fuldbyrdes inden for de i stk. 2 og 3 fastsatte frister, underretter den fuldbyrdende judicielle myndighed straks den udstedende judicielle myndighed herom og om grundene hertil. I så fald kan fristerne forlænges med yderligere 30 dage.

5. Så længe den fuldbyrdende judicielle myndighed ikke har truffet endelig afgørelse om fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre, skal den sikre sig, at de materielle betingelser for overgivelse fortsat er opfyldt.

[...]

7. Hvis en medlemsstat undtagelsesvis ikke kan overholde de frister, der er fastsat i denne artikel, underretter den Eurojust og angiver grundene til forsinkelsen. Desuden underretter en medlemsstat, der har været udsat for en anden medlemsstats gentagne forsinkelser i fuldbyrdelsen af en arrestordre, Rådet herom med henblik på en vurdering af gennemførelsen af denne rammeafgørelse i medlemsstaterne.«

22 Rammeafgørelsens artikel 23 med overskriften »Frist for overgivelse af den eftersøgte« er affattet således:

»1. Den eftersøgte overgives snarest muligt på en dato, der aftales mellem de berørte myndigheder.

2. Den pågældende overgives senest ti dage efter, at den endelige afgørelse om at fuldbyrde den europæiske arrestordre er truffet.

[...]

4. En overgivelse kan undtagelsesvis udsættes midlertidigt af tungtvejende humanitære grunde, f.eks. hvis der er vægtige grunde til at antage, at den klart ville bringe den eftersøgte liv eller helbred i fare. Den europæiske arrestordre skal fuldbyrdes, så snart disse grunde ikke længere foreligger. Den fuldbyrdende judicielle myndighed underretter straks den udstedende judicielle myndighed herom, og de aftaler en ny dato for overgivelsen. I så fald finder overgivelsen sted senest ti dage efter den således aftalte nye dato.

5. Hvis den pågældende stadig er varetægtsfængslet efter udløbet af de i stk. 2-4 nævnte frister, løslades han.«

Tysk ret

23 Rammeafgørelsen er blevet gennemført i tysk ret ved §§ 78-83k i lov af 23. december 1982 om international retshjælp i kriminalsager (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen), som affattet ved lov af 20. juli 2006 om den europæiske arrestordre (Europäisches Haftbefehlsgesetz) (BGBl. 2006 I, s. 1721, herefter »IRG«).

24 IRG's § 15, der har overskriften »Varetægtsfængsling med henblik på udlevering«, bestemmer:

»1. Efter modtagelsen af udleveringsanmodningen kan der træffes bestemmelse om, at den tiltalte varetægtsfængsles med henblik på udlevering, såfremt

- 1) der er fare for, at den pågældende vil unddrage sig udleveringsproceduren eller udleveringens fuldbyrdelse, eller
- 2) der på grundlag af konkrete omstændigheder er en stærk mistanke om, at den tiltalte vil vanskeliggøre bestræbelserne på at finde frem til sandheden under den udenlandske sag eller under udleveringsproceduren.

2. Stk. 1 finder ikke anvendelse, når en udlevering umiddelbart forekommer ulovlig.«

25 IRG's § 24, der har overskriften »Ophævelse af afgørelsen om varetægtsfængsling med henblik på udlevering« fastsætter:

»1. Arrestordren med henblik på udlevering skal ophæves, så snart betingelserne for den midlertidige varetægtsfængsling med henblik på udlevering ikke længere er til stede, eller en udlevering er blevet erklæret ulovlig.

2. Arrestordren med henblik på udlevering skal tillige ophæves, når anklagemyndigheden indgiver begæring herom til den regionale appeldomstol. Samtidig med begæringens indgivelse bestemmer anklagemyndigheden, at den tiltalte skal løslades.«

26 I henhold til IRG's § 29, stk. 1, træffer den regionale appeldomstol på begæring af anklagemyndigheden afgørelse om, hvorvidt udleveringen er lovlig, når den tiltalte ikke har givet sit samtykke til udleveringen. Afgørelsen træffes ved kendelse i overensstemmelse med IRG's § 32.

27 IRG's § 73 lyder:

»Foreligger der ingen anmodning herom, er gensidig retshjælp og videregivelse af oplysninger ulovlig, såfremt de er i strid med væsentlige principper i den tyske retsorden. Foreligger der en anmodning i medfør af ottende, niende eller tiende del, er gensidig retshjælp ulovlig, såfremt den er i strid med principperne i artikel 6 TEU.«

Tvisterne i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

Sag C-404/15

28 Pál Aranyosi er ungarsk statsborger og født den 14. juli 1996 i Szikszó (Ungarn).

29 Undersøgelsesdommeren ved Miskolci járásbírószág (distriktsretten i Miskolc) udstedte henholdsvis den 4. november og den 31. december 2014 to europæiske arrestordre mod Pál Aranyosi med anmodning om dennes overgivelse til de ungarske judicielle myndigheder med henblik på strafforfølgning.

30 Ifølge den europæiske arrestordre af 4. november 2014 begik Pál Aranyosi den 3. august 2014 angiveligt indbrud i et beboelseshus i Sajohidveg (Ungarn). Under indbruddet tilegnede den tiltalte sig bl.a. kontantbeløb på 2 500 EUR og 100 000 ungarske forint (HUF) (ca. 313 EUR) samt forskellige værdigenstande.

31 Ifølge den europæiske arrestordre af 31. december 2014 er Pál Aranyosi desuden tiltalt for at være brudt ind gennem vinduet i en skole i Sajohidveg den 19. januar 2014 og at have ødelagt flere døre inde i bygningen samt tilegnet sig en række tekniske genstande og kontanter. Værdien af tyveriet angives til 244 000 HUF (ca. 760 EUR) og værdien af de materielle skader til 55 000 HUF (ca. 170 EUR).

32 Den 14. januar 2015 blev Pál Aranyosi midlertidigt tilbageholdt i Bremen (Tyskland) i henhold til en efterlysning indgivet via Schengeninformationsystemet. Han blev afhørt samme dag af forundersøgelsesdommeren ved Amtsgericht Bremen (byretten i Bremen, Tyskland).

33 Pál Aranyosi forklarede, at han er ungarsk statsborger, bor hos sin mor i Bremerhaven (Tyskland), er ugift og har en veninde og et otte måneder gammelt barn. Han nægtede at have begået de handlinger, som han er tiltalt for, og anførte, at han ikke ville give samtykke til den forenkede overgivelsesprocedure.

- 34 Repræsentanten for anklagemyndigheden i Bremen anordnede løsladelse af Pál Aranyosi med den begrundelse, at der ikke var nogen fare for, at han ville unddrage sig overgivelsesproceduren. Med henvisning til, at forholdene under frihedsberøvelse i nogle ungarske fængsler ikke opfylder de europæiske minimumsstandarder, rettede Generalstaatsanwaltschaft Bremen (anklagemyndigheden i Bremen) den 14. januar 2015 en forespørgsel til Miskolci járásbírószág (distriktsretten i Miskolc) om, i hvilket fængsel Pál Aranyosi ville blive indsat, såfremt han blev overgivet.
- 35 Ved skrivelse af 20. februar 2015, indgået pr. telefax den 15. april 2015 via det ungarske justitsministerium, meddelte distriktsanklagemyndigheden i Miskolc, at en håndhævelsesforanstaltning såsom varetægtsfængsling, der anvendes i straffesager, eller et krav om frihedsstraf ikke var absolut nødvendig i den foreliggende sag.
- 36 Nævnte anklagemyndighed oplyste, at der i ungarsk strafferet findes flere håndhævelsesforanstaltninger, som er mindre indgribende end frihedsberøvelse, og at der kunne blive tale om flere andre former for straf uden frihedsberøvelse. Den håndhævelsesforanstaltning, der fremsættes begæring om, før afgørelsen om tiltalerejsning træffes, samt den straf, der nedlægges påstand om i denne afgørelse, henhører under det prærogativ med hensyn til tiltalerejsning, der tilkommer anklagemyndigheden, som er uafhængig.
- 37 Ifølge distriktsanklagemyndigheden i Miskolc henhører opklaringen af overtrædelser og valget af sanktioner under de ungarske judicielle myndigheders kompetenceområde. I denne henseende fastsætter den ungarske strafferetsplejelovgivning tilsvarende garantier, der hviler på europæiske værdier.
- 38 Den 21. april 2015 nedlagde anklagemyndigheden i Bremen påstand om, at udleveringen af Pál Aranyosi til den udstedende judicielle myndighed med henblik på retsforfølgning blev erklæret lovlig. Anklagemyndigheden gjorde bl.a. gældende, at skønt distriktsanklagemyndigheden i Miskolc ikke havde oplyst, i hvilket fængsel den tiltalte ville blive indsat, såfremt han blev overgivet til Ungarn, forelå der ikke konkrete grunde til at formode, at den tiltalte i tilfælde af overgivelse risikerede at blive offer for tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling.
- 39 Pál Aranyosis advokat nedlagde påstand om, at Pál Aranyosi ikke blev overgivet, under henvisning til, at distriktsanklagemyndigheden i Miskolc ikke havde oplyst, i hvilket fængsel han ville blive indsat. Dermed var det ikke muligt at undersøge forholdene under frihedsberøvelsen.
- 40 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale appeldomstol i Bremen) har anført, at den af Ungarn fremsatte anmodning opfylder de betingelser, der gælder for anmodninger om overgivelse inden for rammerne af IRG.
- 41 Navnlig udgør de handlinger, som Pál Aranyosis er tiltalt for, straffelovsovertrædelser i henhold til såvel ordlyden af den ungarske straffelovs artikel 370, stk. 1, som ordlyden af den tyske straffelovs § 242, § 243, stk. 1, nr. 1), og § 244, stk. 1, nr. 3). I begge de omhandlede medlemsstater er det strafbare handlinger, der pålægges straf på mindst et års fængsel i henhold til både ungarsk ret og tysk ret.
- 42 Ifølge Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale appeldomstol i Bremen) skal udleveringen ikke desto mindre erklæres ulovlig, såfremt der foreligger hindringer herfor i henhold til IRG's § 73. Henset til de oplysninger, der på nuværende tidspunkt er til rådighed, er den forelæggende ret af den klare opfattelse, at der foreligger væsentlige grunde til at formode, at Pál Aranyosi i tilfælde af overgivelse til den ungarske judicielle myndighed kan blive udsat for forhold under frihedsberøvelsen, der er i strid med EMRK's artikel 3 samt de grundlæggende rettigheder og almindelige retsprincipper i artikel 6 TEU.

- 43 Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har således dømt Ungarn for at overfylde sine fængsler (Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol dom i sagen Varga m.fl. mod Ungarn, nr. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13 og 44055/13, af 10.3.2015). Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fandt det godtgjort, at den ungarske stat ved at anbringe sagsøgerne i for små og overbelagte fængselsceller havde tilsidesat EMRK's artikel 3. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol anså denne sag for en prøvesag efter at være blevet forelagt 450 lignende søgsmål mod Ungarn for umenneskelige forhold under frihedsberøvelse.
- 44 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale appeldomstol i Bremen) har anført, at en rapport fra Den Europæiske Komité til forebyggelse af tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf også giver konkrete grunde til at formode, at de forhold under frihedsberøvelsen, som Pál Aranyosi vil kunne blive udsat for i tilfælde af overgivelse til de ungarske myndigheder, ikke opfylder de folkeretlige minimumsstandarder. Denne vurdering støttes i særdeleshed på den massive overbelægning af fængslerne, der kunne konstateres under besøg foretaget mellem 2009 og 2013.
- 45 På baggrund af disse oplysninger ser den forelæggende ret sig ikke i stand til at afgøre, om overgivelsen af Pál Aranyosi til de ungarske myndigheder er lovlig, henset til grænserne herfor i henhold til IRG's artikel 73 og rammeafgørelsens artikel 1, stk. 3. Rettens afgørelse afhænger i væsentlig grad af spørgsmålet om, hvorvidt den omhandlede hindring for overgivelse kan afhjælpes i overensstemmelse med rammeafgørelsen med en garanti fra den udstedende medlemsstat. Såfremt hindringen ikke kan afhjælpes gennem en sådan garanti, vil overgivelsen således være ulovlig.
- 46 Under disse omstændigheder har Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale appeldomstol i Bremen) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 1, stk. 3, i [rammeafgørelsen] fortolkes således, at udlevering med henblik på retsforfølgning er ulovlig, såfremt der foreligger vægtige grunde til at formode, at forholdene under frihedsberøvelse i den udstedende medlemsstat er i strid med den berørte persons grundlæggende rettigheder og de almindelige retsprincipper, således som de er fastsat i artikel 6 [TEU], eller skal bestemmelsen fortolkes således, at den fuldbyrdende medlemsstat i sådanne tilfælde kan eller skal gøre afgørelsen om lovligheden af udlevering betinget af en garanti for, at kravene til forholdene under frihedsberøvelse overholdes? Kan eller skal den fuldbyrdende medlemsstat i så henseende formulere konkrete minimumskrav til de forhold under frihedsberøvelse, der skal garanteres?
- 2) Skal artikel 5 og artikel 6, stk. 1, i [rammeafgørelsen] fortolkes således, at den udstedende judicielle myndighed også har beføjelse til at give garantier vedrørende overholdelse af kravene til forholdene under frihedsberøvelse, eller forbliver de nationale kompetenceregler i den udstedende medlemsstat i så henseende gældende?«

Sag C-659/15 PPU

- 47 Robert Căldăraru er rumænsk statsborger og blev født den 7. december 1985 i Braşov (Rumænien).
- 48 Ved dom afsagt af Judecătoria Făgăraş (retten i første instans i Fagaras, Rumænien) den 16. april 2015 blev han idømt en samlet frihedsstraf på et år og otte måneder for kørsel uden kørekort.
- 49 Ifølge denne doms præmisser, således som de er blevet gengivet af den forelæggende ret i anmodningen om præjudiciel afgørelse, omfatter nævnte straf en betinget frihedsstraf på et år for kørsel uden kørekort, som den pågældende var blevet idømt af Judecătoria Făgăraş (retten i første instans i Fagaras) den 17. september 2013.

- 50 Denne straffedom blev endelig efter en dom afsagt af Curtea de Apel Braşov (appeldomstolen i Braşov, Rumænien) den 15. oktober 2015.
- 51 Den 29. oktober 2015 udstedte Judecătoria Făgăraş (retten i første instans i Fagaras) en europæisk arrestordre mod Robert Căldăraru og indgav en efterlysning af denne i Schengeninformationssystemet.
- 52 Robert Căldăraru blev arresteret i Bremen den 8. november 2015.
- 53 Samme dag udstedte Amtsgericht Bremen (byretten i Bremen) en europæisk arrestordre mod Robert Căldăraru. Under hans afhøring for denne retsinstans erklærede Robert Căldăraru, at han ikke ville give samtykke til den forenkledede overgivelsesprocedure.
- 54 Den 9. november 2015 begærede anklagemyndigheden i Bremen Robert Căldăraru »varetægtsfængslet med henblik på udlevering«.
- 55 Ved afgørelse af 11. november 2015 tog Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale appeldomstol i Bremen) begæringen til følge. Denne retsinstans fandt, at Robert Căldărarus »varetægtsfængsling med henblik på udlevering« ikke »umiddelbart forekom[...]ulovlig« jfr. IRG's § 15, stk. 2, og fastslog, at der var en risiko for, at Robert Căldăraru ville unddrage sig proceduren for overgivelse til de rumænske myndigheder, der begrundede dennes varetægtsfængsling »med henblik på udlevering« i overensstemmelse med IRG's § 15, stk. 1.
- 56 Den 20. november 2015 nedlagde anklagemyndigheden i Bremen påstand om, at udleveringen af Robert Căldăraru til de rumænske myndigheder blev erklæret lovlig. Anklagemyndigheden oplyste desuden, at Judecătoria Făgăraş (retten i første instans i Fagaras) ikke kunne oplyse, i hvilket fængsel Robert Căldăraru ville blive indsat i Rumænien.
- 57 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale appeldomstol i Bremen) har anført, at den af Rumænien fremsatte anmodning opfylder de betingelser, der gælder for anmodninger om overgivelse inden for rammerne af IRG.
- 58 Navnlig udgør de handlinger, som Robert Căldăraru er tiltalt for, en straffelovsovertrædelse i henhold til såvel ordlyden af artikel 86 i den rumænske lov nr. 195 af 2002 som ordlyden af § 21 i den tyske færdselslov (Straßenverkehrsgesetz). I begge de omhandlede medlemsstater er det strafbare handlinger, der pålægges straf på mindst fire måneders fængsel.
- 59 Ifølge Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale appeldomstol i Bremen) skal udleveringen ikke desto mindre erklæres ulovlig, såfremt der foreligger hindringer herfor i henhold til IRG's § 73. Henset til de oplysninger, der på nuværende tidspunkt er til rådighed, er den forelæggende ret af den klare opfattelse, at der foreligger væsentlige grunde til at formode, at Robert Căldăraru i tilfælde af overgivelse til den ungarske judicielle myndighed kan blive udsat for forhold under frihedsberøvelsen, der er i strid med EMRK's artikel 3 samt de grundlæggende rettigheder og almindelige retsprincipper i artikel 6 TEU.
- 60 Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har således ved flere domme afsagt den 10. juni 2014 (Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols domme Voicu mod Rumænien, nr. 22015/10, Bujorean mod Rumænien, nr. 13054/12, Constantin Aurelian Buriacu mod Rumænien nr. 51318/12 og Mihai Laurentiu Marin mod Rumænien, nr. 79857/12) dømt Rumænien for at overfylde sine fængsler. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fandt det godtgjort, at den rumænske stat havde overtrådt EMRK's artikel 3 ved at anbringe sagsøgerne i for små og overbelagte snavsede fængselsceller uden tilstrækkelig opvarmning og uden varmt vand til at bruse sig.

- 61 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale appeldomstol i Bremen) har anført, at en rapport fra Den Europæiske Komité til forebyggelse af tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf også giver konkrete grunde til at formode, at de forhold under frihedsberøvelsen, som Robert Căldăraru vil kunne blive udsat for i tilfælde af overgivelse til de rumænske myndigheder, ikke opfylder de folkeretlige minimumsstandarder. Denne vurdering støttes i særdeleshed på den massive overbelægning af fængslerne, der kunne konstateres under besøg foretaget mellem den 5. og den 17. juni 2014.
- 62 På baggrund af disse oplysninger ser den forelæggende ret sig ikke i stand til at afgøre, om overgivelsen af Robert Căldăraru til de rumænske myndigheder er lovlig, henset til grænserne herfor i henhold til IRG's artikel 73 og rammeafgørelsens artikel 1, stk. 3. Rettens afgørelse afhænger i væsentlig grad af spørgsmålet om, hvorvidt den omhandlede hindring for overgivelse kan afhjælpes i overensstemmelse med rammeafgørelsen med en garanti fra den udstedende medlemsstat. Såfremt hindringen ikke kan afhjælpes gennem en sådan garanti, vil overgivelsen således være ulovlig.
- 63 Under disse omstændigheder har Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (den regionale appeldomstol i Bremen) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 1, stk. 3, i [rammeafgørelsen] fortolkes således, at udlevering med henblik på straffuldbyrdelse er ulovlig, såfremt der foreligger vægtige grunde til at formode, at forholdene under frihedsberøvelse i den udstedende medlemsstat er i strid med den berørte persons grundlæggende rettigheder og de almindelige retsprincipper, således som de er fastsat i artikel 6 i [TEU], eller skal bestemmelsen fortolkes således, at den fuldbyrdende medlemsstat i sådanne tilfælde kan eller skal gøre afgørelsen om lovligheden af udlevering betinget af en garanti for, at kravene til forholdene under frihedsberøvelse overholdes? Kan eller skal den fuldbyrdende medlemsstat i så henseende formulere konkrete minimumskrav til de forhold under frihedsberøvelse, der skal garanteres?
- 2) Skal artikel 5 og artikel 6, stk. 1, i [rammeafgørelsen] fortolkes således, at den udstedende judicielle myndighed også har beføjelse til at give garantier vedrørende overholdelse af kravene til forholdene under frihedsberøvelse, eller forbliver de nationale kompetenceregler i den udstedende medlemsstat i så henseende gældende?»

Retsforhandlingerne for Domstolen

Sag C-404/15

- 64 Den forelæggende ret har anmodet om, at anmodningen om præjudiciel afgørelse undergives den præjudicielle hasteprocedure, der er fastsat i artikel 107 i Domstolens procesreglement.
- 65 Til støtte for sin anmodning har denne retsinstans oplyst, at Pál Aranyosi var blevet tilbageholdt midlertidigt på grundlag af en europæisk arrestordre udstedt af de ungarske myndigheder, men at han ikke er fængslet på nuværende tidspunkt, idet anklagemyndigheden i Bremen faktisk har anordnet hans løsladelse med den begrundelse, at der på det pågældende tidspunkt ikke var en risiko for, at tiltalte ville flygte, henset til hans sociale relationer.
- 66 Den 31. juli 2015 har Domstolens Fjerde Afdeling, efter forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten, besluttet ikke at efterkomme den forelæggende rets anmodning om, at sag C-404/15 undergives den præjudicielle hasteprocedure.

67 Ved afgørelse af 4. august 2015 har Domstolens præsident besluttet, at sag C-404/15 skal pådømmes forud for andre.

Sag C-659/15 PPU

68 Den forelæggende ret har anmodet om, at anmodningen om præjudiciel afgørelse undergives den præjudicielle hasteprocedure, der er fastsat i procesreglementets artikel 107.

69 Til støtte for sin anmodning har denne retsinstans oplyst, at Robert Căldăraru var blevet tilbageholdt midlertidigt på grundlag af en europæisk arrestordre udstedt af de rumænske myndigheder, og at han på nuværende tidspunkt er varetægtsfængslet på grundlag af denne arrestordre med henblik på overgivelse til disse myndigheder. Retten har tilføjet, at spørgsmålet om, hvorvidt fængslingen af Robert Căldărarus er begrundet, afhænger af Domstolens besvarelse af dens præjudicielle spørgsmål.

70 I denne henseende bemærkes, at den præjudicielle forelæggelse i sag C-659/15 PPU vedrører fortolkningen af rammeafgørelsen, der henhører under det område, som fremgår af tredje del, afsnit V, i EUF-traktaten vedrørende området med frihed, sikkerhed og retfærdighed. Den kan således gøres til genstand for den præjudicielle hasteprocedure. Desuden er Robert Căldăraru på nuværende tidspunkt frihedsberøvet, og hans fortsatte varetægtsfængsling afhænger af Domstolens besvarelse af den forelæggende rets præjudicielle spørgsmål.

71 På denne baggrund har Domstolens Tredje Afdeling den 16. december 2015, efter forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten, besluttet at efterkomme den forelæggende rets anmodning om, at den præjudicielle forelæggelse i sag C-659/15 PPU undergives hasteproceduren.

72 Det er desuden på grund af sagernes sammenhæng blevet besluttet, at sag C-659/15 PPU og sag C-404/15 henvises til Domstolen med henblik på, at de behandles af den store afdeling.

73 Henset til sammenhængen mellem sagerne, der blev bekræftet under den mundtlige forhandling, skal sagerne C-404/15 og C-659/15 PPU forenes med henblik på dommen.

Om de præjudicielle spørgsmål

74 Den forelæggende ret ønsker med sine spørgsmål, der skal behandles samlet, nærmere bestemt oplyst, om rammeafgørelsens artikel 1, stk. 3, skal fortolkes således, at den fuldbyrdende judicielle myndighed, som stilles over for vægtige oplysninger, der vidner om, at forholdene under frihedsberøvelse i den udstedende medlemsstat er uforenelige med de grundlæggende rettigheder, navnlig med chartrets artikel 4, kan eller skal nægte at fuldbyrde en europæisk arrestordre, som er udstedt mod en person med henblik på retsforfølgning eller fuldbyrdelse af en frihedsstraf, eller om denne myndighed kan eller skal gøre den pågældendes overgivelse betinget af, at der fra den udstedende medlemsstat opnås oplysninger, som gør det muligt for myndigheden at sikre sig, at forholdene under frihedsberøvelse er i overensstemmelse med de grundlæggende rettigheder. Desuden ønsker den forelæggende ret oplyst, om rammeafgørelsens artikel 5 og artikel 6, stk. 1, skal fortolkes således, at sådanne oplysninger kan afgives af den udstedende medlemsstats judicielle myndigheder, eller om afgivelsen af disse oplysninger henhører under denne medlemsstats nationale kompetenceregler.

75 Indledningsvis bemærkes, at rammeafgørelsen, således som det navnlig fremgår af dens artikel 1, stk. 1 og 2, og af femte og syvende betragtning hertil, har til formål at erstatte det multilaterale udleveringssystem, baseret på den europæiske udleveringskonvention af 13. december 1957, med en ordning for overgivelse mellem judicielle myndigheder af dømte eller mistænkte personer med henblik på straffuldbyrdelse eller retsforfølgning, og at denne ordning bygger på princippet om gensidig

anerkendelse (jf. domme West, C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, præmis 54, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, præmis 36, F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, præmis 34, og Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 27).

- 76 Rammeafgørelsen har således med indførelsen af en ny forenklet og mere effektiv ordning for overgivelse af personer, der er dømt eller mistænkt for at have overtrådt strafferetten, til formål at lette og fremskynde det retlige samarbejde med henblik på at bidrage til at gennemføre Unionens erklærede mål om at blive et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed på grundlag af den høje grad af tillid, der skal være mellem medlemsstaterne (jf. domme Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, præmis 37, F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, præmis 35, og Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 28).
- 77 Princippet om gensidig anerkendelse, som er grundlaget for ordningen for den europæiske arrestordre, er i sig selv baseret på, at der mellem medlemsstaterne hersker en gensidig tillid til, at deres respektive nationale retsordener er i stand til at yde den samme effektive beskyttelse af de grundlæggende rettigheder, som er anerkendt på EU-plan, og navnlig i chartret (jf. i denne retning dom F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, præmis 50, og analogt for så vidt angår civilretligt samarbejde dom Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, præmis 70).
- 78 Både princippet om gensidig tillid mellem medlemsstaterne og princippet om gensidig anerkendelse er af grundlæggende betydning i EU-retten, idet de muliggør oprettelsen og bevarelsen af et område uden indre grænser. Mere specifikt pålægger princippet om gensidig tillid, bl.a. for så vidt angår et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, hver af medlemsstaterne at lægge til grund, medmindre der er tale om helt særlige omstændigheder, at samtlige andre medlemsstater overholder EU-retten og navnlig de i denne ret anerkendte grundlæggende rettigheder (jf. i denne retning udtalelse 2/13, EU:C:2014:2454, præmis 191).
- 79 På det af rammeafgørelsen regulerede område er princippet om gensidig anerkendelse, der udgør »hjørnesteinen« i det retlige samarbejde, således som det bl.a. fremgår af sjette betragtning til rammeafgørelsen, udmøntet i rammeafgørelsens artikel 1, stk. 2, i henhold til hvilken medlemsstaterne i princippet har pligt til at fuldbyrde en europæisk arrestordre (jf. i denne retning dom Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).
- 80 Det følger heraf, at den fuldbyrdende judicielle myndighed kun kan nægte at fuldbyrde en sådan arrestordre af de – udtømmende opregnede – obligatoriske grunde til at afslå fuldbyrdelse, som er fastsat i rammeafgørelsens artikel 3, eller fakultative grunde til at afslå fuldbyrdelse, som er fastsat i rammeafgørelsens artikel 4 og 4a. Desuden kan den europæiske arrestordres fuldbyrdelse kun underlægges de betingelser, der er udtømmende fastsat i rammeafgørelsens artikel 5 (jf. i denne retning dom Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).
- 81 I denne sammenhæng bemærkes, at det i tiende betragtning til rammeafgørelsen hedder, at anvendelsen af ordningen for den europæiske arrestordre kun kan suspenderes i tilfælde af, at en medlemsstat groft og vedvarende overtræder de værdier, der omhandlet i artikel 2 TEU, og i overensstemmelse med proceduren i artikel 7 TEU.
- 82 Ikke desto mindre forholder det sig for det første således, at Domstolen har anerkendt, at der kan gøres indskrænkninger i princippet om gensidig anerkendelse og princippet om gensidig tillid mellem medlemsstaterne »under helt særlige omstændigheder« (jf. i denne retning udtalelse 2/13, EU:C:2014:2454, præmis 191).
- 83 For det andet kan rammeafgørelsen, som det fremgår af dens artikel 1, stk. 3, ikke indebære nogen ændring af pligten til at respektere de grundlæggende rettigheder, således som de er defineret bl.a. i chartret.

- 84 I denne forbindelse bemærkes, at medlemsstaterne, som det fremgår af chartrets artikel 51, stk. 1, skal overholde chartrets artikel 4 om forbud mod umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, når de gennemfører EU-retten, hvilket er tilfældet, når den udstedende judicielle myndighed og den fuldbyrdende judicielle myndighed anvender nationale bestemmelser, der er vedtaget til gennemførelse af rammeafgørelsen (jf. analogt domme Dereci m.fl., C-256/11, EU:C:2011:734, præmis 72, og Peftiev m.fl., C-314/13, EU:C:2014:1645, præmis 24).
- 85 Forbuddet mod umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, der er fastsat i chartrets artikel 4, er af absolut karakter, eftersom det er tæt knyttet til den menneskelige værdighed, som er omhandlet i chartrets artikel 1 (jf. i denne retning dom Schmidberger, C-112/00, EU:C:2003:333, præmis 80).
- 86 Det forhold, at den i chartrets artikel 4 sikrede rettighed er af absolut karakter, bekræftes af EMRK's artikel 3, som chartrets artikel 4 svarer til. Som det fremgår af EMRK's artikel 15, stk. 2, kan EMRK's artikel 3 nemlig ikke fraviges.
- 87 Chartrets artikel 1 og 4 såvel som EMRK's artikel 3 forankrer således en af Unionens og medlemsstaternes grundlæggende værdier. Dette er baggrunden for, at EMRK i alle situationer, herunder i tilfælde af bekæmpelse af terror og organiseret kriminalitet, indeholder et absolut forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, uanset den berørte persons handlinger (jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Bouyid mod Belgien, nr. 23380/09, af 28.9.2015, § 81 og den deri nævnte retspraksis).
- 88 Det følger heraf, at når den judicielle myndighed i den fuldbyrdende medlemsstat råder over oplysninger, der dokumenterer en reel risiko for umenneskelig eller nedværdigende behandling af frihedsberøvede personer i den udstedende medlemsstat målt efter normen for beskyttelse af de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved EU-retten og navnlig ved chartrets artikel 4 (jf. i denne retning dom Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, præmis 59 og 63, samt udtalelse 2/13, EU:C:2014:2454, præmis 192), skal myndigheden vurdere, om denne risiko foreligger, når den træffer afgørelse om overgivelse af en person omfattet af en europæisk arrestordre til myndighederne i den udstedende medlemsstat. Fuldbyrdelsen af en sådan arrestordre må således ikke føre til en umenneskelig eller nedværdigende behandling af den pågældende.
- 89 Ved denne vurdering skal den fuldbyrdende judicielle myndighed først og fremmest basere sig på objektive, pålidelige, præcise og behørigt ajourførte oplysninger om de forhold for frihedsberøvede, der hersker i den udstedende medlemsstat, og som påviser reelle mangler, der er systemiske eller generelle, eller som berører visse persongrupper eller visse centre for frihedsberøvede. Disse oplysninger kan bl.a. fremgå af internationale retsafgørelser, såsom Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols domme, den udstedende medlemsstats retsafgørelser samt afgørelser, rapporter og andre dokumenter, der udarbejdes af organerne i Europarådet eller af FN-organer.
- 90 I denne forbindelse fremgår det af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, at EMRK's artikel 3 pålægger myndighederne i den stat, på hvis område en frihedsberøvelse finder sted, en positiv forpligtelse til at sikre sig, at enhver fange frihedsberøves under forhold, der garanterer respekten for den menneskelige værdighed, at den måde, hvorpå foranstaltningen fuldbyrdes, ikke påfører den berørte person så stor nød eller så store prøvelser, at den grad af lidelse, som uundgåeligt er forbundet med enhver frihedsberøvelse, overskrides, og at fangens helbred og velfærd sikres på en passende måde under hensyn til praktiske fængselsmæssige krav (jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Torreggiani m.fl. mod Italien, sag nr. 43517/09, 46882/09, 55400/09, 57875/09, 61535/09, 35315/10, og 37818/10, af 8.1.2013, § 65).
- 91 Imidlertid kan en konstatering af, at der foreligger en reel risiko for umenneskelig eller nedværdigende behandling på grund af de generelle forhold under frihedsberøvelse i den udstedende medlemsstat, ikke som sådan føre til et afslag på at fuldbyrde en europæisk arrestordre.

- 92 Når en sådan risiko er konstateret, skal den fuldbyrrende judicielle myndighed dernæst også foretage en konkret og præcis vurdering af, om der er vægtige grunde til at antage, at vedkommende løber denne risiko på grund af de forhold under dennes frihedsberøvelse, som kan påregnes i den udstedende medlemsstat.
- 93 Den omstændighed, at der foreligger oplysninger, som vidner om mangler, der er systemiske eller generelle, eller som berører visse persongrupper eller visse centre for frihedsberøvede, ved forholdene under frihedsberøvelse i den udstedende medlemsstat, indebærer således ikke nødvendigvis i sig selv, at den berørte person i en konkret sag vil blive udsat for en umenneskelig eller nedværdigende behandling, såfremt vedkommende overgives til denne medlemsstats myndigheder.
- 94 Med henblik på at sikre overholdelsen af chartrets artikel 4 i en konkret sag, hvor en person er omfattet af en europæisk arrestordre, skal den fuldbyrrende judicielle myndighed, som stilles over for objektive, pålidelige, præcise og behørigt ajourførte oplysninger, som vidner om, at der foreligger sådanne mangler, derfor prøve, om der efter omstændighederne i den foreliggende sag er vægtige grunde til at antage, at vedkommende efter sin overgivelse til den udstedende medlemsstat løber en reel risiko for i denne medlemsstat at blive udsat for en umenneskelig eller nedværdigende behandling i denne artikels forstand.
- 95 Med henblik herpå skal nævnte myndighed i medfør af rammeafgørelsens artikel 15, stk. 2, anmode den judicielle myndighed i den udstedende medlemsstat om straks at få de nødvendige supplerende oplysninger vedrørende de forhold, hvorunder det påregnes at frihedsberøve den berørte person i denne medlemsstat.
- 96 Denne anmodning kan tillige angå spørgsmålet om, hvorvidt der i den udstedende medlemsstat er nationale eller internationale procedurer eller mekanismer til kontrol af forholdene under frihedsberøvelse, hvortil der f.eks. er knyttet besøg i fængslerne, som gør det muligt at vurdere de aktuelle forhold under frihedsberøvelse i disse fængsler.
- 97 I overensstemmelse med rammeafgørelsens artikel 15, stk. 2, kan den fuldbyrrende judicielle myndighed fastsætte en tidsfrist for fremsendelsen af de supplerende oplysninger, som den har anmodet den udstedende judicielle myndighed om. Fristen skal være tilpasset det konkrete tilfælde, således at sidstnævnte myndighed har den nødvendige tid til at indhente de pågældende oplysninger, om fornødent ved at bede om bistand fra den eller en af de centrale myndighed(er) i den udstedende medlemsstat som omhandlet i rammeafgørelsens artikel 7. I henhold til rammeafgørelsens artikel 15, stk. 2, skal fristen dog tage hensyn til nødvendigheden af at overholde fristerne i rammeafgørelsens artikel 17. Den udstedende judicielle myndighed har pligt til at afgive disse oplysninger til den fuldbyrrende judicielle myndighed.
- 98 Kan den fuldbyrrende judicielle myndighed, henset til de oplysninger, der er afgivet i medfør af rammeafgørelsens artikel 15, stk. 2, samt alle øvrige oplysninger, som denne myndighed har til rådighed, konstatere, at der foreligger en reel risiko for, at den person, som er omfattet af den europæiske arrestordre, bliver udsat for en umenneskelig eller nedværdigende behandling som omhandlet i denne doms præmis 94, skal fuldbyrdelsen af denne arrestordre udsættes, men kan ikke opgives (jf. analogt dom Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 38).
- 99 Når nævnte myndighed beslutter en sådan udsættelse, underretter den fuldbyrrende medlemsstat Eurojust i overensstemmelse med rammeafgørelsens artikel 17, stk. 7, og angiver grundene til forsinkelsen. I henhold til denne bestemmelse underretter en medlemsstat, der har været udsat for en anden medlemsstats gentagne forsinkelser i fuldbyrdelsen af en arrestordre af de i den foregående præmis anførte grunde, desuden Rådet herom med henblik på en vurdering af gennemførelsen af denne rammeafgørelse i medlemsstaterne.

- 100 I øvrigt kan den fuldbyrdende judicielle myndighed i overensstemmelse med chartrets artikel 6 kun beslutte at lade den pågældende forblive varetægtsfængslet, såfremt proceduren til fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre er blevet ført med tilstrækkelig omhu, og varetægtsfængslingens varighed dermed ikke er for vidtgående (jf. i denne retning dom Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 58-60). Over for personer, der er omfattet af en europæisk arrestordre udstedt med henblik på retsforfølgning, skal denne myndighed tage behørigt hensyn til princippet om uskyldsformodning, der er sikret i chartrets artikel 48.
- 101 I denne forbindelse skal den fuldbyrdende judicielle myndighed overholde det i chartrets artikel 52, stk. 1, fastsatte proportionalitetskrav for så vidt angår begrænsninger af enhver rettighed eller frihed, der er anerkendt heri. Udstedelsen af en europæisk arrestordre kan således ikke begrunde, at varetægtsfængslingen af den berørte person opretholdes uden nogen tidsbegrænsning.
- 102 Såfremt den fuldbyrdende judicielle myndighed efter den prøvelse, der er nævnt i nærværende doms præmis 100 og 101, konkluderer, at den er forpligtet til at løslade den eftersøgte person, tilkommer det den således under alle omstændigheder i medfør af rammeafgørelsens artikel 12 og artikel 17, stk. 5, at underlægge den midlertidige løsladelse af denne person enhver foranstaltning, den måtte finde nødvendig, for at undgå, at den pågældende flygter, og at sikre sig, at de materielle betingelser for faktisk overgivelse af den pågældende fortsat er opfyldt, så længe der ikke er truffet endelig afgørelse om fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre (jf. dom Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 61).
- 103 Såfremt det på baggrund af de oplysninger, som den fuldbyrdende judicielle myndighed har modtaget fra den udstedende judicielle myndighed, kan afvises, at der foreligger en reel risiko for, at den berørte person gøres til genstand for en umenneskelig eller nedværdigende behandling i den udstedende medlemsstat, skal den fuldbyrdende judicielle myndighed inden for de i rammeafgørelsen fastsatte frister træffe sin afgørelse vedrørende den europæiske arrestordres fuldbyrdelse, uden at dette berører den pågældende persons mulighed for, når vedkommende er blevet overgivet, at udnytte de retsmidler i den udstedende medlemsstats retsorden, som giver denne mulighed for i givet fald at anfægte lovligheden af forholdene under sin frihedsberøvelse i et fængsel i denne medlemsstat (jf. i denne retning dom F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, præmis 50).
- 104 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at de forelagte spørgsmål skal besvares med, at rammeafgørelsens artikel 1, stk. 3, artikel 5 og artikel 6, stk. 1, skal fortolkes således, at den fuldbyrdende judicielle myndighed, som stilles over for objektive, pålidelige, præcise og behørigt ajourførte oplysninger, som vidner om, at der ved forholdene under frihedsberøvelse i den udstedende medlemsstat foreligger mangler, der er systemiske eller generelle, eller som berører visse persongrupper eller visse centre for frihedsberøvede, skal foretage en konkret og præcis prøvelse af, om der er alvorlige grunde til at antage, at en person, som er omfattet af en europæisk arrestordre udstedt med henblik på retsforfølgning eller fuldbyrdelse af en frihedsstraf, på grund af forholdene under sin frihedsberøvelse i denne medlemsstat løber en reel risiko for at blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling som omhandlet i chartrets artikel 4 i tilfælde af overgivelse til nævnte medlemsstat. Med henblik herpå skal den anmode om supplerende oplysninger fra den udstedende judicielle myndighed, der skal meddele disse oplysninger inden for den i anmodningen fastsatte frist, efter om fornødent at have anmodet om bistand fra den eller en af de centrale myndighed(er) i den udstedende medlemsstat som omhandlet i rammeafgørelsens artikel 7. Den fuldbyrdende judicielle myndighed skal udsætte sin afgørelse vedrørende den berørte persons overgivelse, indtil den får supplerende oplysninger, som giver denne mulighed for at afvise, at der foreligger en sådan risiko. Såfremt det ikke inden for en rimelig frist kan afvises, at der foreligger en sådan risiko, skal myndigheden beslutte, om overgivelsesproceduren bør bringes til ophør

Sagsomkostningerne

- ¹⁰⁵ Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 1, stk. 3, artikel 5 og artikel 6, stk. 1, i Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne, som ændret ved Rådets rammeafgørelse 2009/299/RIA af 26. februar 2009, skal fortolkes således, at den fuldbyrdende judicielle myndighed, som stilles over for objektive, pålidelige, præcise og behørigt ajourførte oplysninger, som vidner om, at der ved forholdene under frihedsberøvelse i den udstedende medlemsstat foreligger mangler, der er systemiske eller generelle, eller som berører visse persongrupper eller visse centre for frihedsberøvede, skal foretage en konkret og præcis prøvelse af, om der er alvorlige grunde til at antage, at en person, som er omfattet af en europæisk arrestordre udstedt med henblik på retsforfølgning eller fuldbyrdelse af en frihedsstraf, på grund af forholdene under sin frihedsberøvelse i denne medlemsstat løber en reel risiko for at blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling som omhandlet i artikel 4 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder i tilfælde af overgivelse til nævnte medlemsstat. Med henblik herpå skal den anmode om supplerende oplysninger fra den udstedende judicielle myndighed, der skal meddele disse oplysninger inden for den i anmodningen fastsatte frist, efter om fornødent at have anmodet om bistand fra den eller en af de centrale myndighed(er) i den udstedende medlemsstat som omhandlet i rammeafgørelsens artikel 7. Den fuldbyrdende judicielle myndighed skal udsætte sin afgørelse vedrørende den berørte persons overgivelse, indtil den får supplerende oplysninger, som giver denne mulighed for at afvise, at der foreligger en sådan risiko. Såfremt det ikke inden for en rimelig frist kan afvises, at der foreligger en sådan risiko, skal myndigheden beslutte, om overgivelsesproceduren bør bringes til ophør.

Underskrifter